

В. "Капитал"

27.02-03.03.2016 г., с. 46

Между редовете на оставката

Напускането на Георги Лозанов от Съвета за електронни медии постави важни въпроси за медийната регулация

Освен попълване на състава на СЕМ е време политиците и обществото да започнат конструктивен дебат за реални промени

Весислава Антонова

"Изправен съм пред противоречие, от което не откривам друг персонален изход освен напускането на съвета." С тези думи дългогодишният член и председател на Съвета за електронни медии (СЕМ) Георги Лозанов се оттегли в четвъртък от регулатора. Противоречието, за което говори, засяга регистрацията на телевизията на собственика на кафявия сайт "Пик" Недялко Недялков, срещу която, от една страна, няма законови пречки, от друга обаче поставя взимащите решение пред морална дилема. В крайна сметка останалите членове на СЕМ регистрираха "Пик тв", а на следващото си заседание ще гласуват оставката на Лозанов.

Тя може да бъде тълкувана по два начина. На първо място като символичен жест, отказ да постави подписа си под документите за регистрация на канал с таблоидно съдържание, какъвто обещава да стане "Пик тв". Постъпката му има и друг, по-дълбок прочит. Тя оголи до болезнена чувствителност ключови проблеми в СЕМ, в самата регулация и на медийния пазар въобще. Някои от тях се обсъждат от години, но така и не намират решение. Като например какви да са правомощията на регулатора в съвременен контекст и как той да опази независимостта си от намеси на властта. Как да балансира между свободата на изразяване и защитата на гражданите от враждебната реч. Как да наблюдава качеството на съдържанието в електронните медии, но и да не засяга програмната им независимост. Всички тези въпроси водят до едно - необходимост от нов медийен закон, който да съответства на променения и все по-динамично развиващ се медийен пазар и който да бъде гарант и защитник на качествената журналистика.

Причините отвъд повода

"Внимателно разгледах документите на кандидата за телевизионна регистрация "Пик Броудкастинг" АД (дружеството, което стои зад "Пик тв" - бел. ред.) и установих, че няма законови основания тя да му бъде отказана. [...] Заедно с това обаче не бих искал нито с гласа си като член на СЕМ, нито с подписа си като негов председател да легализирам в електронните медии агресивната риторика на едноименната онлайн медия, която лесно минава в регистрите на враждебната реч", мотивира напускането си на регулатора Георги Лозанов в отворено писмо. Той допълва, че така би се загубила разликата между регулираната със закон и нерегулираната медийна публичност, а оттам и видимия ефект на медийната регулация въобще. Тази част от обръщението на председателя в оставка ясно показва един от проблемите на медийния пазар в България - липса на адекватни и достатъчно прецизни критерии, по които да се регистрират нови радиостанции и телевизии. В момента законът предвижда изследване на публичното поведение и източниците на финансиране на кандидатите за лицензия и регистрация,

но пропуска ключови моменти. Като например адекватни санкции за слово на омразата, защита на журналистите от собствениците на медии, прагове на концентрация на собствеността, разпознаване на конфликт на интереси в управлението на програми и създаването на предавания от политици, ясни изисквания за обществената мисия на обществените медии и обвързване на държавната субсидия с реализацията ѝ.

"Регулацията не може да роди никакви идеални медии, едва ли може направи и съществуващите кой знае колко по-добри, но може да удържа една граница в публичната комуникация, която не бива да бъде преминавана", смята Лозанов и допълва, че през последната година - и то не само заради телевизионните амбиции на "Пик", е бил все по-малко в състояние да пази тази граница.

Отворен стои обаче и въпросът доколко регулаторът въобще успява да приложи и съществуващите законови норми. Справка - многократните нарушения на националистическите телевизии "Алфа" и "Скат" с тяхната враждебна реч, срещу които СЕМ не успя да предприеме нищо през годините. Дори не успява да връчи актовете за нарушенията на каналите. "Това, което мога да кажа в оправдание на медийния регулатор, е, че при неефективна съдебна система няма как регулаторът да е такъв", коментира медийният експерт Нели Огнянова.

Според Георги Лозанов Законът за радиото и телевизията, който иначе е изиграл "решаваща роля за демократизацията на медийната среда в страната", "днес трудно гарантира либералността на медийната регулация". "А аз съм убеден, че по замисъл тя е именно такава – либерална институция, закрепена в общностното европейско право, за да подпомогне аудиторията/индивида сам да прави своите важни избори, информиран от медиите, но без да е подложен на пропаганден и манипулативен натиск от тях. Което значи културно многообразие и плурализъм на мненията в медийното съдържание", обръща внимание Лозанов.

Ще работи ли СЕМ

Отвъд въпросите за медийната регулация, излизането на Георги Лозанов от СЕМ може да предизвика и криза в работата на надзорния орган. Съветът остава без председател и трябва да избере нов във вече намален състав от четирима души. По закон председателят се избира с две трети от гласовете на членовете, което означава, че в гласуването задължително трябва да участват и четиримата останали медийни надзорници, които да са се обединили около едно име. Знаци за такъв консенсус обаче засега няма. На пръв поглед това може да изглежда технически въпрос, но на практика регулаторът може да остане блокиран и няма да може да работи.

Всъщност и без оставката на Лозанов органът беше в безтегловност. Преди повече от година изтекоха мандатите на двама от членовете на СЕМ - Анна Хаджиева (парламентарна квота) и Аня Асенова (президентска). Росен Плевнелиев вече посочи миналата година, че на мястото на Асенова ще влезе журналистката Бетина Жотева. Парламентът обаче се забави с избора на кандидат на мястото на Хаджиева, а по закон указът на президента влиза в сила едновременно с избора на другия член. С излизането на Лозанов от СЕМ парламентът е длъжен да посочи двама свои кандидати, които да попълнят състава на регулатора. Няма никакви гаранции, че депутатите ще ускорят консултациите по този въпрос. А процедурата е важна, защото още в началото на март медийният регулатор трябва да обяви процедура за избор на нов генерален директор на БНР, тъй като мандатът на сегашния изтича в началото на април. Дестабилизиран орган с необновен състав може да забави тази процедура. Същото има опасност да се случи и с избора на генерален директор на БНТ, който ще се състои близо два месеца по-късно.

Макар и уклончиво, заместник-председателят на парламентарната комисия по култура и медии от ГЕРБ Ирена Соколова коментира пред БНР, че още в началото на март ще има кандидати не само за СЕМ, но и за Комисията за регулиране на съобщенията. "Няма опасност да се отложат изборите за нов генерален директор на БНР и БНТ предвид критичната ситуация в СЕМ", каза лаконично тя.

Освен простото попълване на състава на регулатора (базирано, разбира се, на политически сметки), е време политиците и обществото да започнат конструктивен дебат за реални промени. Защото, ако се върнем към началото на мандата на Георги Лозанов в СЕМ преди шест години, ще видим, че подводните камъни в медийния сектор сега са същите, както и тогава - скритите политически и икономически влияния, черната борса на власт и пари срещу имидж. "В началото политиката беше основният враг на медийната независимост, а напоследък регулацията все повече се икономизира. След като търговията с оръжие с цялата ѝ морална двойственост така или иначе позатихна, търговията с медии сякаш иска да вземе славата ѝ. И това безвъзвратно отдалечава СЕМ от някогашните романтични представи, прави го твърде напрегнато работно място", казваше през 2010 г. Лозанов. Откривате ли разлики?